

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 12/04

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 4. marca 2004 v senáte zloženom z predsedu Alexandra Bröstla, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcu Jána Klučku v konaní o sťažnosti I. D., bytom B., zastúpenej advokátom Mgr. O. K., B., vo veci porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 211/87 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo I. D. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upravené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 211/87 porušené b o l o .

2. Okresnému súdu Bratislava I p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 211/87 konal bez zbytočných prietáhov.

3. I. D. priznáva finančné zadostučinenie vo výške 140 000 Sk (slovom jednoštyridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava I p o v i n n ý vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Bratislava I j e p o v i n n ý uhradiť trovy konania I. D. vo výške 8 800 Sk (slovom osemtisícosemsto slovenských korún) na účet jej právneho zástupcu Mgr. O. K., B., do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 11. decembra 2003 doručené podanie I. D. (ďalej len „sťažovateľka“), bytom B., zastúpenej advokátom Mgr. O. K., B., označené ako „Sťažnosť proti porušovaniu základných práv vyplývajúcich z Ústavy Slovenskej republiky a Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky“. Z jej obsahu vyplynulo, že sťažovateľka namieta zbytočné prietahy v konaní Okresného súdu Bratislava I (ďalej aj „okresný súd“) vo veci jej odškodnenia z dôvodu ťažkej ujmy na zdraví vedenej pod sp. zn. 9 C 211/87, ktorá v dôsledku nekonania súdu a konania so zbytočnými prietahmi nie je právoplatne rozhodnutá ani po 16 rokoch od začatia konania.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti uviedla:

„Zákonní zástupcovia navrhovateľky – otec Ing. I. D. a matka J. D. podali ešte v roku 1987 (26. 10. 1987) na Obvodnom súde Bratislava I (terajší Okresný súd Bratislava I) „Návrh na uskutočnenie súdneho konania vo veci odškodnenia z dôvodu ťažkej ujmy na zdraví“, č. k. 9 C 211/87. Obvodný súd Bratislava I (ďalej len „súd“) dňa 9. 8. 1990 vo veci rozhodol, avšak napriek tomu, že vykonal rozsiahle dokazovanie a za 3 roky vytýčil 13 pojednávaní, nedostatočne zistil skutkový stav a dopustil sa viacerých závažných chýb (napr. znalecké posudky z ktorých súd vychádzal nemali potrebné náležitosti, súd

nevykonával dokazovanie vo veci kontroly zdravotného stavu navrhovateľky, bezdôvodne si osvojil tvrdenia odporcu a pod.), a z týchto dôvodov na základe odvolania sa zákonných zástupcov navrhovateľky Mestský súd v Bratislave (terajší Krajský súd v Bratislave – ďalej len: „odvolací súd“) Uznesením č. 13 Co 19/91-167 zo dňa 19. 6. 1991 rozsudok súdu č. 9 C 211/87-131 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

... Po tomto rozhodnutí odvolacieho súdu sa konanie súdu začalo vyznačovať neuveriteľnou pasivitou a ignoráciou práv navrhovateľky, keď dokazovanie súd vykonával iba sporadicky bez toho, aby sa objasnili rozhodujúce právne skutočnosti, ktoré požadoval odvolací súd pre správne rozhodnutie vo veci. Od rozhodnutia odvolacieho súdu v roku 1991 súd vytýčil najbližšie pojednávanie až na 04. 03. 1997 t.j. po 6 rokoch, na ktorom zástupca navrhovateľky z dôvodu nepochopiteľného nekonania súdu (napriek žiadosti navrhovateľky zo 07. 07. 1995) uviedol, že je ochotný pristúpiť i na uzatvorenie súdneho zmieru, čo 11. 03. 1997 doložil návrhom na zmier, alebo alternatívne, aby v prípade neakceptovania tohto návrhu súd uskutočnil znalecké dokazovanie.

... Na ďalšom pojednávaní konanom až o pol roka dňa 19. 09. 1997, však odporca neakceptoval návrh na zmier, na čo súd odročil pojednávanie na neurčito za účelom vykonania znaleckého dokazovania, avšak Uznesenie o nariadení znaleckého dokazovania z odboru kardiológie vydal opäť až o pol roka dňa 02. 03. 1998. Predmetné konanie súdu jednoznačne preukazuje jeho laxný a nezodpovedný prístup, keďže už odvolací súd vo svojom zrušujúcom uznesení (str. 4 hore) výslovne uviedol, že „na posúdení veci odborníkom z odboru kardiológie treba bezpodmienečne trvať“, no súd k takému posúdeniu pristupuje až po 7 rokoch od tohto rozhodnutia a to až na výslovný návrh zástupcu navrhovateľky, hoci je zo zákona rozhodnutím odvolacieho súdu viazaný a teda mal takto postupovať z úradnej povinnosti!

... Konanie súdu napriek nariadeniu znaleckého dokazovania však vykazovalo ďalšie nedostatky, keď súd konal v rozpore s ustanovením § 17 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky z 26. augusta 1996 č. 263/1996, ktorou sa vykonáva zákon č. 36/1967 Zb. o znalcoch a tlmočníkoch a vôbec neurčil znalcovi na vypracovanie znaleckého posudku žiadnu lehotu. Navyše súd po ustanovení znalca opäť bezdôvodne prestal konať vo veci, a z toho dôvodu navrhovateľka prostredníctvom svojho zástupcu

podala viacero sťažností na nekonanie súdu, ktoré však postrádali akýkoľvek pozitívny účinok a posun vo veci.

... I keď znalec po urgencii súdu po roku a ¾ nakoniec v novembri 1999 vypracoval znalecký posudok, súd v zmysle vyššie doložených dôkazov nekonal a to i napriek tomu, že mal podľa oznámenia predsedu súdu vytyčiť pojednávanie už v priebehu I. polroka 2000... a nevykonával ani iné úkony vo veci, keď napr. znalecký posudok zaslal navrhovateľke na vyjadrenie až po 8 mesiacoch.

... Súd vo veci nakoniec vytyčil pojednávanie až na 03. 10. 2000 (na ktoré sa nedostavil ani odporca a údajne pre chorobu ani zákonná sudkyňa). Na tomto pojednávaní zástupca navrhovateľky z dôvodu absolútnej ignorácie základných práv navrhovateľky zo strany súdu a zhoršenia jeho zdravia požiadal o prerušenie konania. Súd tento jeho návrh po vyše 7 mesiacoch dňa 18. 5. 2001 zamietol, pričom vo svojom odôvodnení absolútne neprofesionálne navrhovateľke naznačuje, že (hoci súd nie je schopný ani po 14 rokoch rozhodnúť vec) môže súdne konanie kedykoľvek ukončiť späťvzatím návrhu!

Medzičasom predsedníčka Krajského súdu na základe podnetu zástupcu navrhovateľky síce vydala dňa 05. 02. 2001 Uznesenie Spr 2039/99 v ktorom konštatovala prietahy v konaní za ktoré sa sťažovateľovi v mene štátnej správy ospravedlnila, avšak paradoxne samotné konanie Krajského súdu sa vyznačuje zbytočnými prietahmi v konaní, a náprava vo veci sa dodnes neudiala.

Na základe odvolania sa zástupcu navrhovateľky (vyjadrenie k uzneseniu) odvolací súd dňa 30. 11. 2001 Uznesením č. 17 Co 267/01 uznesenie súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Súd na podklade uznesenia odvolacieho súdu vykonal dokazovanie a 19. 03. 2002 rozhodol o prerušení konania.

Na základe plnomocenstva na zastupovanie zo dňa 11. 06. 2003 navrhovateľka splnomocnila na zastupovanie advokáta, ktorý dňa 13. 06. 2003 požiadal súd o pokračovanie v konaní. Súd, však napriek neexistencii žiadnych prekážok, vytyčil ďalšie pojednávanie až o pol roka na 11. 12. 2003. Nakoľko štúdiom spisového materiálu bolo zistené, že konanie súdu je stále poznačené viacerými závažnými vadami, na ktoré z časti poukazoval už i zástupca navrhovateľky a ktoré neboli napravené a de facto súd nevykonával vo veci ich nápravy žiadny relevantný úkon, zaslala dňa 11. 11. 2003 navrhovateľka cestou svojho právneho zástupcu súdu stanovisko k doteraz vykonanému dokazovaniu v ktorom

bolo poukázané najmä na trvajúci protiprávny stav a nedôslednosť súdu pri vykonávaní dôkazov požadovaných odvolacím súdom.

... Predložené dôkazy preukazujú, že súd základné právo sťažovateľky na súdnu a inú právnu ochranu a to konkrétne na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov porušil hneď viacnásobne a fakticky sústavne porušuje, keď napriek tomu, že návrh navrhovateľky bol podaný už v roku 1987 t. j. pred 16 rokmi, do dnešného dňa nielenže nebola vec právoplatne rozhodnutá, ale paradoxne neboli z väčšej časti vykonané ani dôkazy a zistené skutočnosti dôležité pre rozhodnutie vo veci, na ktorých vykonanie súd pred 12 rokmi zaviazal vo svojom uznesení odvolací súd!

Ako je zrejmé zo skutkového stavu veci konanie súdu je poznačené takmer sústavnými prieťahmi v konaní...

Súdny spor o odškodnenie z dôvodu ťažkej ujmy na zdraví poškodenej navrhovateľky nadobudol neakceptovateľné rozmery, keď vyústil do bezuzdného porušovania na spravodlivé súdne konanie, pri súčasnom poškodzovaní zdravia aj jej rodičov, zákonných zástupcov v právnej veci.“

Sťažovateľka vzhľadom na uvedené skutočnosti navrhuje, aby ústavný súd vyhovel jej sťažnosti a rozhodol nasledovne:

„1. Základné právo I. D., aby sa jej vec prerokovala bez zbytočných prieťahov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo, aby jej záležitosť bola prejednaná spravodlivo a v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd Okresný súd Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 211/87 bolo porušené.

2. Okresnému súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 211/87 prikazuje konať tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

3. I. D. priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 10.000.000,- Sk (slovom desaťmiliónov slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava I povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia.

4. Okresný súd Bratislava I je povinný I. D. uhradiť trovy konania vo výške 8.800,- Sk (slovom osemtisíc osemsto slovenských korún) a to na účet advokáta Mgr. O. K. vedený v TATRA BANKE a. s. do 15 dní od právoplatnosti tohto rozsudku.“

Ústavný súd prijal sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie uznesením II. ÚS 12/04 z 20. januára 2004.

Po prijatí sťažnosti sťažovateľky na ďalšie konanie ústavný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľky a predsedu okresného súdu, aby sa vyjadrili, či trvajú na ústnom pojednávaní, a predsedu okresného súdu súčasne vyzval, aby sa vyjadril aj k sťažnosti a jej prijatiu na ďalšie konanie.

Právny zástupca sťažovateľky a podpredsedníčka okresného súdu oznámili ústavnému súdu, že netrvajú na ústnom pojednávaní.

Podpredsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti a k priebehu konania o nej uviedla:

„... Konanie je vedené na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 9 C 211/87 na základe návrhu navrhovateľky doručeného súdu dňa 26. 10. 1987. Vo veci konal JUDr. I. B., ktorý po skončení dokazovania vo veci rozhodol rozsudkom č. k. 9 C 211/87-131 zo dňa 9. 8. 1990.

Na základe odvolania doručeného súdu dňa 21. 12. 1990 bola vec predložená JUDr. V. H. odvolaciemu súdu na rozhodnutie dňa 27. 3. 1991. Mestský súd v Bratislave uznesením č. k. 13 Co 19/91-167 zo dňa 19. 6. 1991 rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie.

Z úradného záznamu zo dňa 6. 1. 1993 vyplýva, že vec prevzal JUDr. L. Š., ktorý vo veci vykonal úkony v zmysle záverov odvolacieho súdu.

Od roku 1997 vo veci konala JUDr. D. V., ktorá stanovila ďalšie termíny pojednávania a vykonala doplnenie dokazovania.

JUDr. V. H. vo veci ďalej konala od roku 1999, vykonala úkony v súlade s Občianskym súdnym poriadkom a uznesením MS v Bratislave č. k. 13 Co 19/91-167 zo dňa 19. 6. 1991. Vyhotovenie znaleckých posudkov ako i kontrolných znaleckých posudkov a taktiež vysoký počet vybavovaných vecí v oddelení 9 C, si vyžiadalo väčší časový úsek medzi jednotlivými úkonmi v rámci konania, čo spôsobilo stanovenie termínu pojednávania

na 3. 10. 2000. V januári 2001 konajúca sudkyňa upozornila v súlade so zákonom č. 385/2000 Z. z. v platnom znení, na neprimeraný počet vecí v oddelení.

Sťažovateľka požiadala cestou svojho zástupcu o prerušenie konania podľa ust. § 109 ods. 2 písm. a) O. s. p. Uznesením č. k. 9 C 211/87-274 zo dňa 18. 5. 2001 návrh na prerušenie konania odmietol. Dňa 12. 7. 2001 bola vec predložená Krajskému súdu v Bratislave a uznesením č. k. 17 Co 267/01-278 zo dňa 30. 11. 2001 odvolací súd predmetné uznesenie zrušil. Konajúca sudkyňa v súlade so záverom odvolacieho súdu uznesením č. k. 9 C 211/87-286 zo dňa 19. 3. 2002 konanie prerušila. Súd od podania návrhu na prerušenie konania v roku 2000 do roku 2003 (dňa 13. 6. 2003 požiadal o pokračovanie v konaní) vo veci nekonal na samotnú žiadosť zástupcu navrhovateľky ktorý požiadal o prerušenie konania, a preto v tomto období zo strany súdu nemohlo dôjsť k priesťahom v konaní.

Až dňa 13. 6. 2003 požiadal právny zástupca navrhovateľky listom o pokračovanie v konaní. Na základe tejto žiadosti konajúca sudkyňa vzhľadom k vysokému počtu pridelených vecí stanovila termín pojednávania na 11. 12. 2003. Na stanovenom pojednávaní bola vznesená námietka zaujatosti voči súdnemu znalcovi a z uvedeného dôvodu súd konanie odročil na neurčito. Listom zo dňa 5. 2. 2004 bol požiadaný znalec aby sa vyjadril k vznesenej námietke zaujatosti.

... Ako to vyplýva z priebehu konania vedeného na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 9 C 211/87 došlo k priesťahom v konaní. Vo veci sa od roku 1987 vystriedalo viac sudcov. Subjektívne zavinenie v súčasnosti konajúcej sudkyne zistené nebolo. Sudkyňa vybavuje v oddelení 9 C v súlade s Občianskym súdnym poriadkom vysoký počet pridelených vecí popri priebežnom mesačnom nápade nových vecí.

S poukazom na uvedené si dovoľujeme navrhnúť váženému Ústavnému súdu Slovenskej republiky, aby v prípade, že sťažnosti sťažovateľa vyhovie, aby bola vzatá na vedomie skutočnosť, že súd konal v súlade s platnými právnymi predpismi s poukazom na predmet sporu, potrebu vykonania znaleckého dokazovania a s ohľadom na množstvo vecí vybavovaných v oddelení 9 C. Sudkyňa už v mesiaci október 2003 mala vytýčené veci do konca roku 2003, čím došlo k obsadeniu všetkých pojednávacích dní a z uvedeného dôvodu nebolo možné vo veci stanoviť skorší termín pojednávania.

Zdlhavosť predmetného konania spôsobuje neúmerne zaťaženosť sudkyne z dôvodu nedostatočného personálneho obsadenia Okresného súdu Bratislava I sudcami vzniknutého po odchode sudkýň na materskú dovolenku a do dôchodku, na Krajský súd v Bratislave a taktiež z dôvodu neúmerne vysokého nápadu vecí na občianskoprávnom úseku.

Z uvedených dôvodov žiadam ctený Ústavný súd aby pri zvážení otázky týkajúcej sa výšky finančného zadostučinenia vzal uvedené skutočnosti na vedomie a nepriznal sťažovateľke zadostučinenie z dôvodu, že súd vo veci vzhľadom na závažnosť riešenej otázky priebežne koná a konečné rozhodnutie súdu závisí od znaleckého dokazovania.“

II.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa ktorého *„Každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov...“* a porušenia práva upraveného v čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), podľa ktorého *„Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prerokovaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...“*.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou *„odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“* (II. ÚS 61/98), pričom *„tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným... rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná“* (II. ÚS 26/95). K vytvoreniu stavu právnej istoty preto dochádza až *„právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“* (I. ÚS 10/98).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, a tiež práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 70/98, II. ÚS 74/97, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická

zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria súd považuje aj povahu prejednávanej veci.

Preskúmaním doterajšieho konania pred okresným súdom ústavný súd zistil nasledovné skutočnosti a dospel k nasledovným záverom:

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd z predloženého súdneho spisu zistil, že v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 211/87 ide o spor o odškodnenie z dôvodu ťažkej ujmy na zdraví sťažovateľky (stanovením nesprávnej diagnózy a nesprávnym vyšetrovaním, v dôsledku čoho došlo k poškodeniu srdca a pľúc, sťažovateľka je trvalo invalidná od 7. apríla 1987). Ide o vec, ktorá patrí do štandardnej rozhodovacej agendy prvostupňových súdov, ktorá nie je právne zložitá (rozhodovanie o zodpovednosti za škodu podľa § 421 Občianskeho zákonníka). Praktickú zložitosť a časovú náročnosť veci však nemožno v takom konaní vylúčiť, pretože pri veciach uvedeného typu ide spravidla o posúdenie skutočností, ktoré si vyžadujú odborné lekárske posúdenie a vykonanie znaleckého dokazovania o skutočnostiach, ktoré sa stali v minulosti (aj vo vzťahu k zdravotníckym zariadeniam, ktoré zanikli alebo ktoré majú iný právny status). Neefektívne ustanovovanie znalcov a vykonávanie znaleckého dokazovania, resp. kontrolného znaleckého dokazovania, ktoré významnou mierou prispieva k celkovej dĺžke trvania konania však nezodpovedá zložitosti a časovej náročnosti veci a možno ho pripísať na vrub okresnému súdu. Okresný súd vo svojom stanovisku nenamietol skutkovú alebo právnu zložitosť sporu, ktorá by objektívne mohla vplývať na celkovú dĺžku konania, iba všeobecne uviedol, že *„vyhodnotenie znaleckých posudkov ako i kontrolných znaleckých posudkov... si vyžiadalo väčší časový úsek medzi jednotlivými úkonmi v rámci konania“*.

2. Ďalším kritériom, ktorého použitím ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietáhov v konaní sp. zn. 9 C 211/87, bolo správanie sťažovateľky ako účastníčky tohto súdneho konania. Ústavný súd hodnotil správanie sťažovateľky ako aktívne a súčinnosť, a teda ako také, ktoré výrazne neprispelo k doterajšej dobe konania pred okresným súdom. Sťažovateľka uplatnila aj sťažnosť na prietahy v konaní na príslušnom orgáne štátnej správy súdov, ktorý konštatoval prietahy v konaní, za ktoré sa ospravedlnil (Spr. 2039/99

z 5. februára 2001). Obdobie prerušenia konania na žiadosť zákonného zástupcu sťažovateľky podanú na pojednávaní okresného súdu 3. októbra 2000 (pričom k prerušeniu konania v označenej veci došlo až na základe uznesenia okresného súdu z 19. marca 2002) ústavný súd nehodnotí ako obdobie, ktoré je poznačené zbytočnými priet'ahmi v konaní, ktoré možno pripísať na vrub sťažovateľovi.

3. Tretím kritériom, ktorého použitím ústavný súd zisťoval, či došlo k zbytočným priet'ahom v označenom súdnom konaní, bol postup samotného okresného súdu.

Žaloba sťažovateľky podaná jej zákonnými zástupcami proti Krajskému ústavu národného zdravia Bratislava (právna nástupkyňa Detská fakultná nemocnica s poliklinikou Bratislava) pôvodne napadla na Obvodný súd Bratislava 1 (v súčasnosti Okresný súd Bratislava I) 26. októbra 1987 a bola vedená na tomto súde pod sp. zn. 9 C 211/87. Obvodný súd Bratislava 1 nariadil vo veci do augusta roku 1990 celkovo 11 pojednávaní (16. decembra 1987, 29. apríla 1988, 8. júna 1988, 29. júna 1988, 14. júla 1989, 23. augusta 1988, 13. septembra 1989, 28. júna 1990, 12. júla 1990, 26. júla 1990 a 9. augusta 1990). Na pojednávaní konanom 9. augusta 1999 rozhodol vo veci samej rozsudkom tak, že návrh sťažovateľky zamietol. V uvedenom období okresný súd konal v zásade plynulo a bez zbytočných priet'ahov.

Krajský súd v Bratislave ďalej na základe odvolania sťažovateľky z 21. decembra 1999 uznesením č. k. 13 Co 19/91-167 z 19. júna 1991 zrušil prvostupňový rozsudok a vec mu vrátil na ďalšie konanie (vrátená okresnému súdu 5. augusta 1991). Odvolací súd v odôvodnení rozhodnutia okrem iného konštatoval: *„Napriek úsiliu prvostupňového súdu o zistenie skutočného stavu veci, zostali viaceré rozhodujúce skutočnosti dokazovania neobjasnené a došlo pri tom aj k niektorým chybám, ktoré spochybňujú správnosť aj tých skutkových zistení, ktoré ako preukázané vzal za základ pre svoju úvahu a rozhodnutie súd I. stupňa.“* Konštatoval tiež, že znalecký posudok nemal predpísané náležitosti a podrobne rozviedol úlohy okresného súdu pri doplnení dokazovania.

Po zrušení rozsudku vo veci samej a po vrátení veci okresnému súdu na ďalšie konanie okresný súd nekonal plynulo a úkony v zmysle vysloveného právneho názoru odvolacieho súdu začal vykonávať až začiatkom mája 1994, v roku 1995 vykonal dožiadania za účelom získania podkladov pre vykonanie dokazovania v mesiacoch február, marec, júl a august. Prvé pojednávanie nariadené od vrátenia veci (5. august 1991) okresný súd nariadil na 4. marec 1997, t. j. po šiestich rokoch. Pre neúčast' odporcu okresný súd toto pojednávanie odročil. Sťažovateľ ďalej doručil 11. marca 1997 okresnému súdu návrh na zmier (dve alternatívy), ku ktorému sa odporca vyjadril až na pojednávaní nariadenom na 19. september 1997. Okresný súd až v zmysle uznesenia o odročení pojednávania z 19. septembra 1997 ustanovil „znalca ad hoc“ (na návrh sťažovateľa a so súhlasom odporcu) uznesením z 2. marca 1998. V nasledujúcom období počínajúc doručením uznesenia znalcovi 21. mája 1998 do 17. novembra 1999, t. j. takmer počas 18 mesiacov okresný súd nevyriešil otázku nečinnosti ustanoveného znalca, keď nevyužil poriadkové opatrenia v zmysle príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (§ 55), resp. znalcovi nestanovil lehotu na vypracovanie posudku. Znalec doručil okresnému súdu kontrolný zdravotný posudok 17. novembra 1999.

Okresný súd nariadil ďalšie pojednávanie vo veci (prvé pojednávanie vôbec od 19. septembra 1997, t. j. po viac ako troch rokoch) na 3. október 2000. Na tomto pojednávaní, ktoré zastupujúca sudkyňa odročila na neurčito, zákonný zástupca sťažovateľky založil do spisu žiadosť o prerušenie konania. Po zaslaní spisu krajskému súdu a po riešení sťažnosti sťažovateľky na zbytočné priedahy v konaní okresný súd vyzval 9. apríla 2001 zákonného zástupcu sťažovateľky, aby sa vyjadril k dôvodu prerušenia konania a k otázke zaujatosti sudcov okresného súdu. Po vyjadrení zákonného zástupcu sťažovateľky z 2. mája 2001, že trvá na svojej žiadosti o prerušenie konania z 3. októbra 2000, a jeho upresnení, že žiada konanie prerušiť podľa § 109 ods. 2 písm. a) Občianskeho súdneho poriadku, okresný súd uznesením z 18. mája 2001 jeho návrh zamietol. Po odvolaní sa zákonného zástupcu sťažovateľky k predmetnému rozhodnutiu 23. júna 2001 bol spis predložený 11. júla 2001 na rozhodnutie krajskému súdu. Krajský súd zrušil uznesením z 30. novembra 2001 (doručeným okresnému súdu 24. januára 2002) napadnuté uznesenie prvostupňového súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Po výzve z 30. januára

2002 adresovanej zákonnému zástupcovi sťažovateľky a po zaslaní dokladov o zdravotnom stave zákonného zástupcu sťažovateľky (6. marca 2002) okresný súd uznesením č. k. 9 C 211/87-286 z 19. marca 2002 prerušil konanie vo veci.

Okresný súd ďalej prípisom z 3. apríla 2003 požiadal sťažovateľku o oznámenie, či môže v konaní pokračovať. Žiadosť o pokračovanie v konaní od právneho zástupcu sťažovateľky z 12. júna 2003 bola doručená okresnému súdu 13. júna 2003. Okresný súd v tejto súvislosti nariadil 16. októbra 2003 pojednávanie na 11. december 2003.

Na pojednávaní 11. decembra 2003 sa sťažovateľka opätovne vyjadrila k znaleckému posudku a jeho náležitostiam, pričom súčasne vzniesla námietku zaujatosti znalca. Pojednávanie bolo odročené a okresný súd neuzavrel otázku znaleckého dokazovania. Následne listom zo 6. februára 2004 vyzval znalca, ktorý vypracoval znalecký posudok, aby sa vyjadril k námietke zaujatosti.

Ústavný súd pri celkovom hodnotení postupu okresného súdu vzal do úvahy obe kritériá, ktoré naplňajú čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, t. j. hodnotil obdobia nečinnosti okresného súdu, ako aj také konanie okresného súdu, ktoré nesmerovalo k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľky.

Vychádzajúc z uvedených skutočností ústavný súd zistil, že z celkovej dĺžky doterajšieho konania vo veci sp. zn. 9 C 211/87, ktoré trvá v čase rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti sťažovateľky už viac ako 16 rokov, okresný súd bol v prvej fáze konania (od 26. októbra 1987 do 9. augusta 1990) síce aktívny a konal bez prietáhov, dokazovaním však nevytvoril dostatočný základ pre rozhodnutie vo veci samej.

Okresný súd bol v nasledujúcom období, keď krajský súd zrušil jeho rozsudok z 9. augusta 1999 a vrátil mu spis na ďalšie konanie (5. augusta 1991), nečinný:

- v období od 5. augusta 1991 do 3. mája 1994, t. j. 34 mesiacov,
- v období od 17. augusta 1994 do 15. februára 1995, t. j. 6 mesiacov,
- v období od 17. augusta 1995 do 10. februára 1997, t. j. 15 mesiacov,

- v období od 21. mája 1998 do 17. novembra 1999, teda asi 17 mesiacov.

Keďže znalecké dokazovanie má tvoriť jeden zo základov pre rozhodnutie okresného súdu vo veci samej, obdobie zabezpečovania doplnenia tohto znaleckého dokazovania okresným súdom v trvaní viac ako osem rokov po zrušení jeho rozsudku krajským súdom (od 5. augusta 1991 do 17. novembra 1999) hodnotí ústavný súd ako zásadné obdobie, ktoré je poznačené zbytočnými priet'ahmi v konaní v období asi šiestich rokov, počas ktorého okresný súd nekonal bez toho, aby jeho konaniu bránila existencia zákonnej prekážky, resp. prekážka na strane s'ťažovateľky. V nadväznosti na tento záver a so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu, keď ani po viac ako šesťnástich rokoch od podania návrhu s'ťažovateľky okresný súd neuzavrel dokazovanie vo forme relevantných znaleckých posudkov, ktoré sú nevyhnutným základom pre rozhodnutie vo veci samej, ani po pokračovaní v prerušenom konaní (po doručení žiadosti o pokračovanie v konaní okresnému súdu 13. júna 2003), ústavný súd rozhodol, že v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 211/87 bolo porušené základné právo s'ťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o s'ťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší takéto rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

1. Ústavný súd v súlade so svojím rozhodnutím o porušení základného práva s'ťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v zmysle § 56 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prikázal okresnému súdu, aby vo veci sp. zn. 9 C 211/ 87 konal bez zbytočných priet'ahov.

2. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy: „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.“

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Z ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vyplýva, že primerané finančné zadosťučinenie má povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Sťažovateľka požadovala priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 10 000 000 Sk, pričom svoju žiadosť odôvodnila nasledovne: *„Súdny spor trvá v súčasnosti už 17. rok, čo považujeme za abnormálnu dĺžku trvania súdneho procesu, ktorá v občianskoprávných vzťahoch pravdepodobne nemá v našom právnom systéme obdobu. Pritom sa však vôbec nejedná o vec právne náročnú..., pretože spory o náhradu škody na zdraví sú pomerne frekventované... a pri efektívnom a dôraznejšom postupe súdu mohol byť súdny proces už niekoľko rokov právoplatne rozhodnutý.*

...takýto postup súdu pri navrhovateľkinom vážnom zdravotnom stave nevylučuje možnosť, že sa navrhovateľka z dôvodu vážneho poškodenia srdca a pľúc konečného a spravodlivého rozhodnutia vo svojej veci vôbec nedožije. Z právneho hľadiska ide teda o stav, kedy súd svojou nečinnosťou odmieta výkon spravodlivosti.

- samotná navrhovateľka... odkázaná na trvalú starostlivosť svojich rodičov je dopad súdneho nekonania a pocit bezmocnosti a neistoty o to väčší, že trvanie súdneho sporu poznačilo psychicky i fyzicky oboch jej rodičov, ktorých ujmu právom pociťuje ako ujmu vlastnú.

Okrem toho samotný súdny proces sa začal v čase, keď bola ešte maloletá a teda si vôbec ani len sčasti nemohla uvedomiť jeho dosah, čo sa o to väčšmi v súčasnosti premieta i na jej zdraví, keď priam arogantná ignorácia jej základných práv na spravodlivý súdny proces bez zbytočných prieťahov a absolútny pocit neistoty a bezradnosti voči súdu pri pokuse domôcť sa nápravy ju po každom bezúspešnom pokuse i nápravu psychicky decimuje čo zhoršuje jej i tak neliečiteľný zdravotný stav.“

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je síce zmiernenie majetkovej ujmy, avšak nie aj prípadná náhrada škody.

Hoci ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v označenom súdnom konaní konal bez zbytočných prietáhov, vychádzal z názoru, že porušenie základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno účinne odstrániť len uplatnením tejto jeho právomoci.

Vzhľadom na celkovú dobu konania okresného súdu v konaní vo veci sp. zn. 9 C 211/87, berúc do úvahy, že sťažovateľka sa o predĺženie tejto doby zásadne nepričinila a zohľadňujúc konkrétne okolnosti a povahu prípadu vrátane pozície sťažovateľky sprevádzanej pocitom dlhodobej neistoty, ako aj naplnenie princípu spravodlivosti, ústavný súd považoval priznanie sumy 140 000 Sk (slovom stoštyridsaťtisíc slovenských korún) za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

3. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré vznikli právnemu zástupcovi sťažovateľky advokátovi Mgr. O. K., ktoré vyčíslil sumou 8 800 Sk (§ 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb), pričom vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za 1. polrok roku 2002, ktorá bola 12 811 Sk (pre účely odmeny za úkony po 1. januári 2003). Náhrada bola priznaná za dva úkony po 4 270 Sk a po 130 Sk režijný paušál.

Trovy konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. marca 2004